

РЕШЕНИЕ

№ 20190

гр. София, 22.05.2026 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Трето отделение 74 състав, в публично заседание на 04.05.2026 г. в следния състав:

при участието на секретаря Теменужка Стоименова, като разгледа дело номер **1433** по описа за **2026** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.145 и сл. от Административно-процесуалния кодекс във връзка с чл.10 ал.6 от Закона за семейните помощи за деца (ЗСПД).
Образувано е по жалба на Р. Х. М. С., гражданин на С. с предоставен хуманитарен статут в България, ЕГН [ЕГН], лично и като законен представител на децата си Р. Н. Н. /с предоставен хуманитарен статут/, Л. Н. Н./с предоставен хуманитарен статут/, А. Н. Н./с предоставен хуманитарен статут/ чрез адв.С. – САК с посочен съдебен адрес: [населено място], [улица], ет.6, офис 601, моб.тел: [ЕГН] срещу Заповед № ЗСПД/Д-С-ЛЮ/8061 от 24.11.2025г., на директора на дирекция“Социално подпомагане“ - Л. с която е отказано отпускане на еднократна помощ за вясо от децата.

Иска се отмяна на оспореният акт, тъй като:

Като лица с предоставен хуманитарен статут жалбоподателката и децата и имат право на социално подпомагане съгласно чл.2 ал.6 ЗСПД.

Нормата на чл.3 т.5 от ЗСПД приложено от органа е в противоречие с чл.2 от Конвенцията на ООН за правата на детето, както и с чл.28 пар.1 Директива 2004/83 ЕО.

Твърди се още, че правото на помощ произтича директно от чл.28 пар.1 от Директива 2008/43 и директива 2011/95/ЕС.

Ответната страна - Директор на Дирекция „Социално подпомагане“ – р-н Л., към Регионална Дирекция С.-град изразява становище за неоснователност на процесната жалба с аргументи, аналогични с изложените в оспорваният акт.

Процесната жалба е допустима и редовна, като подадена от активно легитимирано лице, съобразно разпоредбата на чл.6 ал.1 от ЗСПД, в срока по чл.149 ал.1 от АПК, срещу

подлежащ на обжалване акт по чл. 10 ал.5 от ЗСПД, в съответствие с изискванията на чл.150 и чл.151 от АПК и като такава подлежи на разглеждане по същество.

За да постанови отказ от предоставяне еднократна месечна помощ за деца на жалбоподателката, директора на Дирекция „Социално подпомагане“ – р-н Л., към Регионална Дирекция С.-град е приел, че:

По отношение на Р. Н. Н. и А. Н. Н. - семейството не попада сред кръга лица, посочен в чл.3 от ЗСПД, децата не са български граждани,съгласно чл.3 т.3 ЗСПД,членовете на семейството са граждани на друга държава по чл.3 т.5 ЗСПД и не са налице и сключени двустранни международни договори за социална сигурност със С.. По аналогичен начин не отговарят и на условията на чл.7 ал.1 ЗСПД.

По отношение на Л. Н. Н., освен гореизложените мотиви е посочено още,че детето не учи в училище или подготвителна група.

По същество на спора и с оглед твърденията на страните и събраните доказателства, Административен съд София,град,74 състав, съобрази:

Производството е започнало по заявление-декларация вх. № ЗСПД/Д-С-ЛЮ-8061/12.11.2025г. за отпускане на месечна помощ по чл.7 от ЗСПД за децата на жалбоподателката, като в рамките на производството е извършен предварителен контрол за законосъобразност и са събрани относимите към спора доказателства.

В този смисъл не се установява допуснато нарушение, изразяващо се в ограничаване правата на страната на участие в административното производство, нито такива от абсолютен процесуален характер.

Успоредно с това, следва да се приеме, че процесната Заповед е постановено от компетентен орган и в изискуемата форма/арг. чл.10 ал.4 ЗСПД/.

В съответствие с изискванията на приложимият материален закон, следва да се отбележи:

Съгласно чл.32 ал.3 от ЗУБ, чужденец с предоставен хуманитарен статут има правата и задълженията на чужденец с разрешено постоянно пребиваване в Република България.

По силата на чл.3 т.5 от ЗСПД право на семейни помощи за деца имат бременните жени - чужди граждани, и семействата на чужди граждани, които постоянно пребивават и отглеждат децата си в страната, ако получаването на такива помощи е предвидено в друг закон или в международен договор, по който Република България е страна.

В конкретният казус, правното основание на пребиваването на жалбоподателката е предоставен хуманитарен статут на нея и децата и.

От друга страна, разпоредбата на чл. 3, т. 5 от ЗСПД сочи ограничение относно лица, които имат право на семейни помощи, в случая - бременните жени - чужди граждани, и семействата на чужди граждани, които постоянно пребивават и отглеждат децата си в страната, ако получаването на такива помощи не е предвидено в друг закон или в международен договор, по който Република България е страна. По делото не е спорно, че няма международен договор между България и С., който да урежда отпускането на семейни помощи.

По силата на чл. 29 пар.1 от Директива 2011/95/ЕС на ЕП и Съвета, държавите-членки гарантират на лицата, на които е предоставена международна закрила, получаването в държавата-членка, която им е предоставила такава закрила, на необходимите социални грижи, както е предвидено за гражданите им.

Следва ясно да се посочи,че тази директива е директива изменяща отчасти 2004/83/ЕС видно от изрично посоченото в съображение 1,52 и др. от преамбюла на Директива 2011/95/ЕС,като видно от таблицата за съответствие нормата на чл.28 пар.1 от Директива

2004/83 се изменя и придобива съдържанието на чл.29 па.1 от Директива 2011/95. В този смисъл твърдението за жалбоподателя за нарушение на два отделни акта е необосновано както от юридически, така и в чисто технически аспект.

На следващо място - Разпоредбата на пар.2 на посочената съюзна разпоредба, предвижда, че чрез дерогация от общото правило, установено в параграф 1, държавите-членки могат да ограничат социалните помощи, предоставени на лицата, на които е предоставен статут на субсидиарна закрила, до основните обезщетения, които се предоставят на същото равнище и при същите условия, както за гражданите им.

Така, макар на пръв поглед да изглежда, че е налице колизия между националната и съюзната разпоредба, то тази колизия е само привидна. В своята практика, Съдът на ЕС е имал възможността да се произнесе, че:

„ Рисковете от влошаване на здравословното състояние на гражданин на трета страна, които не произтичат от причинено му умишлено лишаване от грижи, срещу които разглежданото в главното производство национално законодателство предоставя защита, не се обхващат от член 15, букви а) и в) от посочената директива, тъй като посегателствата, дефинирани в тези разпоредби, са съответно смъртно наказание или екзекуция и тежки и лични заплахи срещу живота или личността на цивилно лице поради безогледно насилие в случай на въоръжен вътрешен или международен конфликт.

Член 15, буква б) от Директива 2004/83 дефинира тежкото посегателство, свързано с подлагането на гражданин на трета страна, в неговата страна на произход, на изтезание или на нечовешко или унижително отнасяне или наказание.

От тази разпоредба произтича ясно, че тя се прилага само за нечовешкото или унижително отнасяне по отношение на молителя в неговата страна на произход. От това следва, че законодателят на Съюза е предвидил предоставянето на субсидиарна закрила само в случаите, когато тези видове отнасяне са налице в страната на произход на молителя.

...

Следователно резервата, съдържаща се в член 3 от Директива 2004/83, не допуска приемането или запазването от държава членка на разпоредби, предоставящи предвидения в нея статут на лице, което може да получи субсидиарна закрила, на гражданин на трета страна с тежко заболяване поради риска от влошаване на здравословното му състояние в резултат от липсата на подходящо лечение в страната на произход, тъй като тези разпоредби не са съвместими с директивата“./виж Решение от 18 декември, 2014г. по дело C-542/13, М. М'В., ECLI:EU:C:2014:2452, т.31-33, т.43 и диспозитива на акта/.

В процесният казус, безспорно е, че жалбоподателката и децата и са получили хуманитарен статут/каквито доказателства са представени още по преписката/. По делото липсват данни за молителката да са налице притеснения в държавата, чиито гражданин е - С., произтичащи от заплаха, насилие, посегателство, политическа репресия, изтезание, нечовешко или унижително отношение и прочее.

В този смисъл следва да се приеме, че жалбоподателката не попада в предметният обхват на Директивата, респ. извършеното от нея позоваване на разпоредите от посоченият акт на вторичното право на ЕС е неоснователно.

Всъщност този извод не е решаващ за изход от спора, тъй като преследваният с директивата ефект/независимо от нейната приложимост/ е тъждествен с целта, преследвана от Конвенцията на ООН за правата на детето.

В тази връзка следва да се посочи:

На основание чл. 5, ал. 4 от Конституцията на Република България, настоящият състав

счита, че ограничението, съдържащо се в разпоредбата на чл. 3, т. 5 от ЗСПД следва да получи различен прочит произтичащ от текста чл. 27, т. 3 от Конвенцията на ООН за правата на детето/ОС на ООН на 20.11.1989 г. Ратифицирана с решение на В. от 11.04.1991г.-ДВ,бр.32 от 23.04.1991 г. В сила от 3.07.1991 г./

Съгласно чл.1 от Конвенцията "дете" означава всяко човешко същество на възраст под 18 години освен ако съгласно закона, приложим за детето, пълнолетието настъпва по-рано.Текста на чл.2 от посочената Конвенция ясно предвижда, че държавите - страни по Конвенцията зачитат и осигуряват правата, предвидени в тази Конвенция, на всяко дете в пределите на своята юрисдикция без каквато и да е дискриминация, независимо от расата, цвета на кожата, пола, езика, религията, политическите или други възгледи, националния, етническият или социалният произход, имущественото състояние, инвалидност,рождение или друг статут на детето или на неговите родители или законни настойници.

От своя страна, нормата на чл.4 гласи, че държавите - страни по Конвенцията, са длъжни да предприемат всички необходими законодателни, административни и други мерки за осъществяване правата, признати в тази Конвенция. По отношение на икономическите, социалните и културните права държавите – страни по Конвенцията, предприемат такива мерки в максималната степен, възможна с оглед на техните ресурси, и когато е необходимо, в рамките на международното сътрудничество.

В този смисъл следва да се приеме, че децата на жалбоподателката спадат сред обхвата на закрила на посочения международен договор.

Така, новелата на чл.27 ал.1 от Конвенцията ясно предвижда, че държавите - страни по Конвенцията, признават правото на всяко дете на жизнен стандарт, съответстващ на нуждите на неговото физическо, умствено, духовно, морално и социално развитие. Текста на ал.2 на посочената норма реферира към задължението на родителите, а от своя страна ал.3 на разпоредбата гласи, че държавите - страни по Конвенцията, в съответствие с националните условия и в рамките на своите възможности, предприемат необходимите мерки с цел да подпомагат родителите и другите лица, отговорни за детето, да осъществяват това право и в случай на нужда предоставят материална помощ и програми за подпомагане, особено по отношение на изхранването, облеклото и жилището.

Следва да се отбележи, че България е ратифицирала посочената Конвенция без резерви в допустимият им обхват съгласно чл. 51, както и без поправка съобразно механизма по чл.50, респ. приложение намира и разпоредбата на чл. 41 съгласно която посочената Конвенция може да не се прилага само при по-благоприятен режим съгласно националното законодателство или международното право в сила за държавите, страни по Конвенцията.

Така и доколкото конвенцията не съдържа точен материален и практически израз на посоченото право, то държавите-страни по международният договор следва да определят в съответствие с възможностите си и националните специфики - условията при които да се обезпечи правото на децата на жизнен стандарт съответстващ на физическите, умствени, духовни, морални и социални нужди на детето.

В този смисъл и доколкото предмета на спора не е размера, а изобщо отказа от право на подпомагане, следва да се приеме, че постановеният от директора на Дирекция „Социално подпомагане“ отказ е незаконосъобразен. Преценката досежно размера може да бъде предмет на отделен спор, при наличие на предпоставките за това и по него съдът не следва изобщо да се произнася.

Същевременно при постановяване на заповедта ответника е объркал лицата по отношение

на които не са налице основания по чл.7 т.2 ЗСПД, поради което заповедта следва да бъде отменена изцяло.

Така и по силата на чл. 7 т.2 ЗСПД месечните помощи за дете до завършване на средно образование, но не повече от 20-годишна възраст, се предоставят на семействата, които отговарят на условията по чл. 4а и живеят постоянно в страната, при условие че детето редовно посещава подготвителните групи в детските градини или подготвителните групи в училищата за задължително предучилищно образование на децата, освен ако това е невъзможно поради здравословното му състояние.

В своето заявление-декларация жалбоподателката е посочила изрично, че учебна заетост не е налице единствено по отношение на А. Н. Н.. Представени са доказателства – служебни бележки, че Р. Н. Н. и Л. Н. Н. са записани в 56 СОУ, дневна форма на обучение в съответните класове. В унисон с декларираното доказателства за учебна заетост не са представени по отношение на А. Н.. Същевременно обаче органа не е постановил отказ за предоставяне на помощ по отношение на това дете, каквото основание би следвало от нормата на чл.7 т.2 от ЗСПЗД, а е постановил отказ на посоченото основание спрямо Л. Н. Н.. И по отношение на това дете отказа се явява също незаконосъобразен.

Оспорваният акт следва да се отмени, а преписката да се върне за ново произнасяне по подадената от жалбоподателката Заявление-Декларация. При новото произнасяне компетентният орган следва да установи налице ли е приложим стандарт за определяне помощи в подобна хипотеза, респ. същите следва ли да бъдат уеднаквени и в същият размер като другите правоимащи лица.

При новото разглеждане органа може да изследва и установи не/наличието на всички законово изискуеми основания за отпускане на помощ, в т.ч. доход, заетост на семейството, възраст на лицата, редовно посещаване от децата на учебни занятия, имунизационен статус и т.н. с произтичащи от проверката последици.

При този изход от спора жалбоподателят има право на съдебно-деловодни разноски с оглед нормата на чл.143 ал.1 АПК. Същите са предявени в хипотеза на чл.38 ал.1 т.2 ЗАдв. от адвоката му, респ. нему се следват.

При преценка дължимият размер на възнаграждението съдът съобрази:

В посочената нормативна конструкция по ЗАдв. е регламентирана възможността адвокат да оказва безплатно съдействие на лица, които имат право на издръжка за което му се дължи адвокатско възнаграждение в размер не по-нисък от предвидения в наредбата по чл. 36, ал. 2. Възнаграждението се дължи на самият адвокат, а не на представляваното лице.

От своя страна прилагането на Наредба № 1/2004 с автоматизъм е постановка трайно противоречаща на правото на ЕС.

В едно от своите най-актуални актове в материята, а именно – определение № 50015 от 16.02.2024г. по т.д. № 1908 по описа за 2022, ВКС е постановил ясно, че:

„...представителството по чл.38, ал.1, т.2 ЗА се осъществява само по силата на изявление, че лицата са материално затруднени. Заплащането на възнаграждение по ЗПП е предпоставено от отчет на адвоката, като конкретният му размер се предлага от адвокатския съвет с оглед вида и количеството на извършваната дейност и се определя от НБПП (чл.38 ЗПП) в границите на посочени минимален и максимален размери, докато с нормата на чл.38, ал.2 ЗА е вменено задължение на съда да присъди минималното възнаграждение по наредбата на съсловната организация, без възможност да го намалява под определения размер.

Възнагражденията, предвидени в наредбата по ЗПП, са значително в по-нисък размер от

тези в наредбата по ЗА за един и същи вид работа. Конкретно: по НЗПП за защита по дела с определен материален интерес възнаграждението е от 100 лв. до 360 лв. и може да бъде увеличено с 50% при интерес над 10000 лв., а за приподписване на касационна жалба – от 50 лв. до 120 лв., съответно по Наредба № 1/2004 г. – минималното възнаграждение при интерес до 10000 лв. е 1300 лв., а за изготвяне на касационна жалба или отговор - в размер не по-малко от 1200 лв.

При така посочените особености в правната уредба на адвокатските услуги се установява, че е налице непропорционалност при заплащане на оказвана адвокатска помощ на материално затруднени лица, като са създадени два режима, преследващи идентични цели, но постигащи различни крайни резултати в разрез с принципите на конкурентност.

Несъответствието се изразява в това, че са създадени облекчени условия за осъществяване на безплатно процесуално представителство за материално затруднени лица по ЗА (без преценка от съда на икономическото им състояние), като въпреки това насрещната страна е задължена да възмезди правната защита в по-висок размер от този по НЗПП и то такъв, който е приет от съсловната организация на адвокатите и е обвързващ за съда. В този смисъл социалната помощ се прехвърля изцяло в тежест на насрещната страна, а адвокатска услуга, независимо че е била поета за изпълнение с тази цел, престава да се счита за предоставена в обществен интерес, след като възнаграждението на адвоката се определя в размер, под който той не би могъл да договаря дори и в общия случай.

Несъразмерност има и при възмездяване на процесуалното представителство, осъществявано от юрисконсулт по чл.78, ал.8 ГПК и това на адвокат по чл.38, ал.2 ЗА, като и в двете хипотези възнаграждението не е уговорено в договор за правна защита по конкретно дело, а се определя от съда, който е обвързан от размерите по две различни наредби, независимо че услугата се осъществява винаги от правоспособни юристи. Действително при определяне на възнаграждение от съда по НЗПП съществува възможност за преценка на фактическата и правна сложност на делото предвид посочените минимални и максимални размери, а ограничението до максималния размер по чл.78, ал.8 ГПК отразява обстоятелство, че юрисконсултът работи по договор с представлявания. Независимо от това насрещната страна понася в различен размер отговорността за разноските в зависимост от избора на доверителя – дали да се представлява от юрисконсулт или от адвокат.

Решението на Висшия адвокатски съвет за приемане на наредба за определяне на минимални размери на адвокатските възнаграждения представлява съгласуване на цените от всички участници на пазара на адвокатски услуги и преследваните цели, дори и същите да са легитимни за този сектор, не могат да се постигат чрез възлагане на задължение на съда при безплатно процесуално представителство възнаграждението да бъде в посочения в наредбата минимален размер.

Въведеното с чл.38, ал.2 ЗА правило, че съдът присъжда възнаграждение в определения от Висшия адвокатски съвет размер, който е значително по-висок от приложимите размери в аналогични случаи, без възможност на съда да прецени вида, количеството и сложността на извършената работа, създава изкуствени икономически бариери при защитата на правата и интересите на участниците в гражданския процес и представлява нарушение на конкуренцията по смисъла на член 101, параграф 1 ДФЕС, в какъвто смисъл е даденото тълкуване в решението по дело С-438/22 на СЕС.

По изложените съображения нормата на чл. 38, ал. 2 ЗА, препращаща към Наредба № 1/2004 г. за минималните размери на адвокатски възнаграждения не съответства на

правото на ЕС, поради което не следва да се прилага. Посочените в наредбата размери на адвокатските възнаграждения могат да служат единствено като ориентир при определяне служебно на възнаграждения, но без да са обвързващи за съда. Тези размери, както и приетите за подобни случаи възнаграждения в НЗПП, подлежат на преценка от съда с оглед цената на предоставените услуги, като от значение следва да са: видът на спора, интересът, видът и количеството на извършената работа и преди всичко фактическата и правна сложност на делото“.

Посочените съображения настоящият състав възприема изцяло, като счита за напълно недопустима една нормативна постановка като процесната, изразяваща се в създаване на двоен и коренно различен стандарт на възнагражденията при заплащане на правна помощ/приложима в случаите на материална затрудненост/ и заплащане на правна помощ на материално затруднени лица но по закона за адвокатурата.

Извън това нормативното определяне на размера на едно възнаграждение, чиято същност следва да бъде подчинена на правилата на свободно договаряне при това с автоматизъм, СЕС е квалифицирал ясно като антиконкурентна постановка и е задължил националният съдия да отказва присъждането на обезщетения в такъв размер под риск от нарушение на правото на ЕС/виж решение от 25 януари, 2024г. по дело С-438/22, „Ем акаунт БГ“ ЕООД, ECLI:EU:C:2024:71/.

Освен това хипотезата на чл.38 ал.1 т.1 от ЗАдв. ясно визира материално затруднени лица. И доколкото заплащането на възнаграждение при процесуално представителство в такива условия представлява социално-хуманен акт, то осъществяването му не може и не следва да се подведе под режима на възнаграждение в условия на свободно, по занятие, пазарно упражняване на професия, така, както адвокатската дейност е регламентирана в Наредба №1/2004г. От своя страна Наредба № 1/2004 също няма за предмет представяне на правна помощ и осъществяване на процесуално представителство на лица в затруднено положение или на близки и роднини, нито държи сметка за личните отношения между тях. Разграничението между НЗПП и Наредба № 1/2004 е ясно и нормата на чл.38 ЗАдв. не може да бъде прочетена превратно с цел заобикаляне на същността, естеството и отношенията между страните, при и по повод осъществяването процесуално представителство.

С оглед изложеното и като съобрази, че делото е без материален интерес, частично благоприятният изход от спора, както и неговата неособено висока фактическа и правна сложност, съдът приема, че в полза на адв.С. следва да се присъди сумата от 250/двеста и петдесет/ лева, съобразно чл.24 от НЗПП. Сумата следва да бъде присъдена в лева, като въпросът за нейното конвертиране е въпрос по изпълнението на акта, а не по спазване на АПК и НЗПП.

С оглед гореизложеното и на основание чл.173 ал.2 и чл.174 от АПК, Административен съд София – град, 74 състав,

РЕШИ:

ОТМЕНЯ № ЗСПД/Д-С-ЛЮ/8061 от 24.11.2025г., на директора на дирекция“Социално подпомагане“ – Л..

ИЗПРАЩА преписката на Директора на Дирекция „Социално подпомагане“ – р-н Л. за

произнасяне по заявление-декларация вх. № ЗСПД/Д-С-ЛЮ-8061/12.11.2025г.

ОСЪЖДА Агенция за социално подпомагане да заплати на адв. К. С. – САК,личен № [ЕИК] – САК,личен № [ЕГН], адвокатско възнаграждение в размер на 250/двеста и петдесет/ лева.

Определя едномесечен срок за произнасяне по заявлението.

Решението подлежи на обжалване с касационна жалба пред Върховния административен съд 14-дневен срок от деня на съобщението, че решението е изготвено.